

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. I. Vtrum in intellectu creato Christi fuerit aliqua intellectio creata, vel
tantùm per intellectionem increatam & divinam intellexerit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

gratia nostra habitualis sit ejusdem rationis & speciei cum gratia habituali Christi, & puro homini nequeat rationem capitis Ecclesiae tribuere, nec id poterit Christo ut homini prestare.

116 Respondeo quod licet gratia habitualis Christi & nostra sint ejusdem speciei in esse physico, in esse tamen moris specie distinguuntur, quia gratia habitualis animae Christi, ratione conjunctioris quam habet cum persona Verbi, & gratia unionis, dignitatem quandam & valorem infinitum habet, ratione cujus potest esse principium quo satisfactionis & meriti infiniti, ut disp. 4. ostensum est: haec autem moralis diversitas sufficit ad hoc, ut gratia habitualis Christi possit ipsum in ratione capitis Ecclesiae constituere, licet gratia nostra habitualis rationem capitis Ecclesiae puro homini tribuere nequeat. Unde quando in objectione dicitur, quod eadem forma invariata eundem praebet effectum, distinguendum est: invariata tam physice quam moraliter, concedendum invariata physice, variata tamen moraliter, negandum. Vel dicitur hoc esse verum, quando effectus praestatur a forma secundum sola intrinseca praedicata, secus autem quando a forma non provenit ratione tantum praedicatorum essentialium, sed simul ex aliquo adjuncto ingrediente in obliquo & de connotato, qualiter in presenti contingere, conclusione secundum ostensum est: ibi enim docuimus, quod licet in Christo gratia capitis consistat adaequate in recto in gratia habituali; in obliquo tamen & de connotato, gratiam unionis importat.

117 Objectiones tertio: Ideo gratia habitualis Christi, secundum nos, ipsum constituit in ratione capitis Ecclesiae, quia influit in substantiam operationum quibus satisfecit pro nobis, nobisque gratiam & gloriam de condigno promeruit: Sed gratia unionis dat istis operibus infinitam dignitatem, quae principaliter se habet in operibus meritoriis & satisfactoriis, quam ipsorum entitas & substantia: Ergo a fortiori gratia unionis Christum in ratione capitis Ecclesiae constituit.

118 Respondeo distinguendo Majorem: quia influit in substantiam operationum, &c. effectivè & per modum principii quo, concedo Majorem: quia influit aliis modis, nego Majorem, & concessa Minori, nego Consequentiam: gratia enim capitalis debet esse principium quo agendi, gratia vero unionis est operationes Christi infinitè dignificet, non est principium quo operandi, id eoque gratia capitalis non est. Item caput non per influxum formalem, sed per effectivum in ratione capitis constituitur: gratia autem habitualis constituit Christum ut hominem efficienter influentem in opera meritoria; gratia vero unionis quae est ipsa substantia Verbi, vel natura divina humanitati conjuncta, non efficienter, sed formaliter dat operibus Christi meritoriis & satisfactoriis dignitatem & valorem; & idcirco non gratia unionis, sed gratia habitualis, Christum ut hominem in ratione capitis Ecclesiae constituit, subindeque gratia capitalis est.

Ex quo intelliges, gratiam Christi capitalem solâ ratione differre à personali: Dicitur enim personalis, quatenus humanitatem Christi sanctificat, capitalis vero, prout dat posse influere in alios: Sed eadem est forma per quam subiectum aliquod in actu constituitur, & redditur potens agere, cum sola distinctione rationis, ut constat in calore ignis, per quem, absque reali distinctione, ignis in actu calidus constituitur, &

A redditur potens calefacere: Ergo gratia capitalis Christi, solâ ratione differre à personali.

DISPUTATIO XV

De Scientia Christi in communem.

Ad quaestionem 9. D. Thomae.

Inter perfectiones à Verbo assumptas, singulariter notavit Evangelista, plenitudinem scilicet gratiae & veritatis, id est cognitionis animae Christi. Uade postea S. Doctor de prioribus praecedentibus quaestionibus fuisse differuit, hic quaestionibus sequentibus, agi de posteriori, & praesentali ordine, quod prius tractat de scientia Christi in communi, deinde disputat de singularibus speciebus in particulari: nimirum de scientia beata, infusa, & acquisita. Eundem ordinem methodum observantes, pauca hic de scientia Christi in communi dicemus, sequentibus disputationibus, de triplici illa Christi scientia fuisse & lato calamo differemus.

ARTICULUS PRIMUS

Utrum in intellectu creato Christi fuerit aliqua intellectio creata, vel tantum per intellectum increatum & divinam intellexerit?

UT fide certum supponimus, Christum Divinum habuisse intellectum creatum, quod à nullo concedente illum esse verum hominem negari potest, cum intellectus sit proprietas animae rationalis, subindeque omni habenti animam rationalem competere debeat. Unde in 1. Synodo generali actione 11. definitur: Verbum assumpsit animam rationalem, animamque contribuit, & mentem menti nostrae comparavit. Verum autem significat animam secundum partem operiorem, quae est intellectiva: Ergo in Christo est intellectus humanus & creatus. Hoc promissum, inquitur, an talis intellectus Christi Divini, per intellectum humanum & creatum, vel solum per divinam & increatam intellexerit? In cujus difficultatis resolutione, reliquum nothelitarum errore, qui quamvis concederet intellectum creatum in intellectu Christi creato, & increatam in intellectu Christi divino, ex utraque tamen unam operationem eandem assererent, subindeque unam duntaxat intellectum in Christo admittebant. Relictum, inquam, hoc errore, quidam in hoc Catholici, quibus visum est, animam Christi non alia intellectione usam esse, quam divinam & increatam sententiam tenuit olim quidam Joannes de Capreolo in 3. dist. 14. qu. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. Denique inter antiquos pro abroganda Christo scientia creata, fuisse laborem Hieronymi Victorini tomo 3. Tract. de sapientia Christi, ubi quamvis initio illud duntaxat

vere videatur, an scientia Christi aequet divinam. A
tamen eo tandem devenit, ut scientiam Christi
creata in abrogatam malit, & dicat eum qui præ-
ter scientiam increatam, aliam ponit in anima
Christi, cavere debere, nimis carnaliter potius
sua quam vera pronuntiet.

§. I.

*Veritas sententia, fuisse in Christo intellectum crea-
tam, statuitur, & multipliciter suadetur.*

Dico igitur, certum de fide est, in Christo
fuisse scientiam seu intellectum crea-
tam.

Probat conclusio multipliciter. In primis
enim Christus plerisque actus humanæ intel-
lectionis infra referendos elicit, v.g. discursum,
& actus enuntiativos compositos, qui in Deum
non possunt cadere. Oravit etiam, meruit, & alia
multa fecit ut homo, quæ sine actu intellectu &
voluntatis creata fieri non poterant. Item Matt.
2. dicitur Christum fuisse miratum, & ad He-
breos 5. didicisse ex his quæ passus est admiratio
autem, cum ordinari ex ignorantia procedat,
non potest Christo ut Deo convenire, addiscere
gram Christo ratione divinitatis repugnat. Pro-
fectus quoque in sapientia, qui Christo tribuitur
Lucæ 2. quomodocumque explicetur, non po-
test valere de sapientia divina, cujus in Christo
nullus fuit profectus.

Deinde frequentissime Concilia & Patres in
confutatione Monothelitarum tradunt, pro du-
plici Christi natura, duplices in eo facultates &
operationes esse agnoscendas: cum ergo fides
doceat, Christum duplici intellectu fuisse prædi-
tum, divino scilicet & humano, duplicem quo-
que intellectum, divinam nimirum & in-
creatam, ac humanam & creatam, in eo reperiri
tendum est.

Tandem certum est de fide, fuisse in Christo
volitionem creatam: ita enim definitum est con-
tra Monothelitas, & ex eo probari potest, quod
aliquæ volitione creata Christus nihil meruisset:
Atqui volitio creata, connaturaliter supponit in-
tellectionem ejusdem prorsus naturæ ei prælu-
centem: Ergo hæreticum videtur asserere, nul-
lam fuisse in Christo creatam volitionem.

Potest insuper suaderi conclusio ratione D.
Thomæ hic art. 1. Congruum enim est, ut Ver-
bum humanam naturam assumens, assumeret il-
lam perfectam: Sed humanitas sine intellectu
creata foret imperfecta: Ergo Verbum assum-
ptum humanitatem, non solum cum intellectu,
sed etiam cum intellectu creata. Major patet,
Minorem vero, in qua est difficultas, probat S.
Doctor tripliciter. Primo, quia omne quod est
in potentia, imperfectum est, si non reducatur ad
actum: Sed natura humana est in potentia ad in-
tellectionem creatam: Ergo imperfecta foret si-
ne illa. Secundo, Potentia suo fine frustrata, im-
perfecta est: Sed intellectus Christi est propter
intellectionem creatam ut finem, omnis enim
potentia est propter suam operationem: Ergo si-
ne illa foret imperfectus. Tertiò, Aliqua cog-
nitio est naturalis humanitati, scilicet illa quæ
cognoscimus prima principia: Sed sine naturali
perfectio, non foret perfecta humanitas: Ergo
imperfecta esset sine omni cognitione creata. U-
bi obiter advertendum est, hanc tertiam proba-
tionem non de cognitione actuali, sed de habi-

tuali procedere, nulla enim actualis cognitio, na-
turalis est humanitati per modum proprietatis.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primo contra præcedentem conclu-
sionem: Nam potest simul quis intelligere
aliquid intellectu increata & creatâ. At Chri-
stus omnia cognovit intellectu increatâ: Er-
go non fuit in ipso scientia seu intellectus creata.
Minor est certa, Christus enim erat Deus: Deus
autem omnia cognoscit intellectu increatâ.
Major verò suadetur primò, quia non potest
quis simul subsistere substantia increata &
creata, ut supra ostensum est: Ergo similiter ne-
quit simul intelligere aliquid intellectu incre-
ata & creatâ. Secundo, Intellectus creata
comparatur ad increatam, sicut lux minor ad
majorem: Sed lux minor est impossibilis
cum majori, quia majus lumen offuscat minus,
ut constat experientia: Ergo non potest simul
esse in eodem supposito cognitio increata &
creata de eodem objecto.

Respondeo Majorem esse veram de suppo-
sito operante per unum & eundem intellectum,
quod non contingit in casu nostro: Christus en-
im per intellectum divinum, & ut Deus, intel-
ligeat cognitione increata; per intellectum ve-
rò creatum, & ut homo, intelligebat cognitione
creata: non implicat autem idem suppositum,
secundum diversum intellectum, cognoscere si-
mul idem objectum, cognitione increata &
creata. Neque valet instantia de substantia, nam
idè in Christo datur una substantia, quæ ipse
est unum suppositum, & ratio constitutiva sup-
positi est ipsa substantia: At licet sit unum sup-
positum, habet tamen duas naturas, humanam
scilicet & divinam, subindeque duos intellectus,
& idè per intellectum increatum potest intel-
lectione increata intelligere, per creatum verò,
intellectione creata.

Ad id quod subditur de majori & minori lu-
mine, dicendum est, quod licet in rebus corpo-
reis lux major interdum obscuret minorem, non
tamen in spiritualibus, quia unius veritatis co-
gnitio, quæ lux spiritualis est, aliam non excludit,
sed potius perficit & juvat. Unde S. Doctor hic
art. 1. ad 2. *Lumen scientia creata non offuscat, sed
magis clarescit in anima Christi per lumen scientia di-
vine, quæ est lux vera illuminans omnem hominem ve-
nientem in hunc mundum, ut dicitur Ioan. 1.*

Objicies secundo: Nullam inconveniens est
quod potentia aliqua in Christo non conjunga-
tur cum operatione ad quam ordinatur ut ad fi-
nem: Ergo nec quod intellectus Christi creata
intellectione semper caruerit. Consequentia pa-
tet. Antecedens probatur. Potentia generativâ
ad actum generationis ut ad finem ordinatur, &
tamen in Christo nunquam fuit ad istum actum
reducta: Ergo nullum inconveniens est, quod
potentia aliqua Christi careat actu sibi proprio
ad quem ut ad finem ordinatur, subindeque ra-
tio D. Thomæ non est efficax.

Respondeo Antecedens esse verum, si exerci-
tium talis potentia fini redemptionis non con-
gruat, secus verò si conducat ad finem redem-
ptionis: unde quia actuale exercitium intellectu
creati animæ Christi, conducebat ad finem re-
demptionis, non verò exercitium potentia ge-
nerativæ Christi, imò potius fini redemptionis

D d d d

8c

& muneri redemptoris congruebat perpetua
virginitas, cum qua actualis generatio non com-
paratur, idcirco in Christo debuit esse intellectus
creatus, non verò actualis generatio.

ARTICULUS II.

*An intellectus Christi humanus, increatus a Dei
intellectione poterit intelligere?*

10 Patrem affirmativam, præter Authores articu-
lo præcedenti citatos, tenet Egidius à Præ-
sentatione lib. 4. de beatitudine quæst. 1. art. 2. §.
5. ubi negat quidem intellectum Christi huma-
num, de facto per increatam Dei cognitionem
intellexisse, asserit tamen id posse contingere de
potentia absoluta, & non posse ostendi, senten-
tiam Hugonis Victorini, asserentis intellectum
Christi humanum de facto per intellectum
divinum & increatam intellexisse, implicare
contradictionem. Oppositum docent alii Theo-
logi, tam domestici, quam extranei, cum D. Tho-
ma hic art. 1. ad 1. ubi ait quod divina operatio
increata non potuit esse anima humana Christi, cum sit
alterius nature. Idem docet quæst. 20. de veritat. art.
1. in corp. & in resp. ad 9. in 3. dist. 14. quæst. 1.
art. 1. ad 1. & pluribus aliis in locis, Unde sit

§. I.

Conclusio negativa statuitur.

11 Deo igitur Intellectus Christi humanus non
potuit, etiam de potentia absoluta, per in-
creatam Dei intellectum intelligere.

Hanc conclusionem probat Vazquez 1. 2.
disp. 7. cap. 2. ex verbis sextæ Synodi actione 17.
in confess. fidei, quibus Synodus allegato S. Leo-
ne, ait duas esse statuendas in Christo pro dupli-
ci natura operationis. Tum subdit: Neque enim in
quoquam unam dābimus naturalem operationem Dei &
creature, ut neque quod creatum est, in divinam educa-
mus essentiam, neque quod eximium est divina nature, ad
competentem creaturæ locum deducamus.

Hic tamen locus non probat impossibile esse
intellectum creatum intelligere per actionem in-
creatam, quod tamen probandum esset, sed tan-
tum probat, impossibile esse operationem Dei
esse creaturæ naturalem, quod ex terminis patet
esse impossibile, quamvis absurdissimè à Mono-
thelitis quos ibi damnat Synodus, admitteretur.

12 Aptius videtur adduci posse Agatho Papa
Epist. ad Augustinos, quæ habetur actione 4. ejusdē
Synodi, verbis illis quæ subjicit post adductum
locum D. Augustini ex lib. 5. contra Julianum:
Non potest angelica natura divinam habere voluntate-
m aut humanam, neque humana natura voluntatem
Dei vel Angeli. Ergo nec Dei cognitionem aut sci-
entiam potest in se humana natura habere, cum
eadem sit ratio de cognitione ac de volitione.
Nec dici potest, ibi sermonem esse de lege ordi-
naria, non de potentia absoluta; nam ibi agitur
de Christo, cujus Incarnatio miraculosa fuit, &
divinæ omnipotentis opus perfectissimum, &
maximè extraordinarium.

13 Potest insuper probari conclusio ratione fun-
damentali, quæ sic potest breviter proponi. In-
telligere essentialiter est vivere gradu perfectis-
simo vitæ; Sed implicat intellectum creatum vi-
vere per intellectum divinam & creatam;
Ergo & per illam intelligere. Major patet, Mi-

A nor verò ostenditur primò. Implicat naturam
divinam sub conceptu vitæ radicalis uniti na-
tæ create, illam radicaliter viventem constitu-
do ut communiter docent Theologi; & potest
quia alias essentia divina posset uniri per ma-
dam formam physicam, & in esse entitativo, & in
formate corpus, quod maximam imperfectionem
nem importat. Ergo etiam implicat, quod in
conceptu vitæ actualis uniatu naturæ create,
illamque actu viventem constituat. Patet Con-
sequentia, tum à paritate rationis, tum enim
quia actus vitalis alicujus nature; cum sit illius
specificationem de sumat, communiter
nequit, non communicat naturam. Quia ratio
us est S. Thomas locis supra citatis eamque
sumptur ex Ambrosio lib. 2. ad Gratianum cap.
10. asserente, ubi est diversa substantia, non po-
se unam operationem intelligi.

Confirmatur: Implicat voluntatem creatam
liberè velle per volitionem liberam Dei liberi-
trinè unitam. Ergo & intellectum humanum
per increatam Dei intellectum intelligere.
Consequentia videtur manifesta, ex paritate ra-
tionis: Antecedens verò sic ostenditur. Volun-
libera debet esse in potestate & dominio volun-
tatis: Sed volitio divina nequit potestatem aut do-
minio create voluntatis subesse: Ergo implicat
voluntatem creatam liberè velle per volitionem
Dei liberam.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Precipua Adversariorum argumenta sumuntur
aut ex tribus exemplis, in communem Theolo-
gorum doctrinam, vel saltem in Schola D. Tho-
mæ, communiter receptis. Constat enim, Deum
communicari naturam humanam per modum lib-
sistentiæ, & secundum communem Thomistarum
sententiam, supra expositam, etiam com-
municatur in ratione existentia. Similiter juxta
communem Theologorum sententiam, com-
municatur essentia divina in ratione speciei im-
pressæ intellectui beatorum, & secundum proba-
biliorem Thomistarum opinionem, etiam
communicatur in ratione verbi & speciei im-
pressæ. Ex quibus tribus exemplis, tria possunt
erui argumenta contra nostram conclusionem.

D Primum est: Quia substantia Verbi emanat
ter continet perfectionem substantiæ create,
uniti potuit humanitati Christi, illamque sub-
stantiam reddere: Sed intellectus divino continet
eminenter intellectum creatum: Ergo potest
uniri cum intellectu creato, illumque intelli-
gentem constituere.

E Secundum sic procedit: De facto essentia di-
vina unitur intellectui animæ Christi, sub ratio-
ne & munere speciei intelligibilis: Ergo de fa-
cto unitur, vel saltem potest uniri, per modum
intellectionis. Consequentia videtur legitima,
tum quia in probabiliori & communiori Tho-
mistarum sententia, ratio intellectus, & ratio
speciei, cum ad eandem lineam intellectus
pertineant, non distinguuntur in Deo virtutibus.
Tum etiam, quia non videtur majori repugna-
tia, quod essentia divina per modum actus
cundi intellectui nostro uniatu, quam quod illi
ad modum actus primi ad actuale intellectum
nem terminantur communicetur.

Tertium argumentum sic potest proponi. De
facto unitur divina essentia membris beatorum
ut verbum: Ergo unitur, vel saltem potest uniri